

testület a munkások iránt jóakarattal elhatározza, hogy szavattal az építésre felvendő költségnél: ott ezzel a határozattal, mely a vármegye közgyűlése elé jóváhagyás alá került, jóformán már dűlőre is jutott a munkásházak építésének ügye. Mert hiszen az eddig szerzett tapasztalatok szerinti ilyenformán könnyű szerrel lehet ötven évre amortizációs költséget kapni és ekként az 1200—1500 koronába került munkásház évi törlesztését a munkásoknak nem nehéz elviselelniök, ha még azt is hozzávesszük, hogy az évi kamattelehnek egy harmadrészét ugyanez a munkásházáról szóló törvény szerint a földmívelésügyi tóra vállalja el, így a munkások a tapasztalat szerint a maguk házáknak megváltásáért nem fizetnek évenként többet, mint amennyit eddig bér-lakásokban fizettek.

Sok helyen még a község és a város oly jóindulattal mutatott a munkások iránt, hogy a telkeket igen olcsón a város tulajdonából engedte át.

Mindez persze megtörténhetik ott, ahol nincsen ellentét a birtokosozással és a munkásokozással között. Megtörténhet mindenütt, hogy a munkások saját otthonukba juthatnak, ahol egyelőrtés, méltányosság és szeretet van. Azt ne képzelje senki, hogy azokon a helyeken, ahol az egymásra utalt munkások és birtokosozás ellenkezik, hogy ott az utóbbiaknak valami szerfölött nagy kedvük legyen a munkásházak építésére szükséges tőkét megszavazni és azért szavatozni.

Örülünk a békésmegyei munkások örömeinek. De örömtünk annál nagyobb lenne, mennél több helyen az országnak épülnének munkásházak. Ez pedig máson nem is fordul, csak az egyező akaraton. Azért hangoztatjuk mi váltig, hogy értsük meg egymást, legyünk egymás iránt méltányossággal s jóakarattal.

zító, hosszú csókot, amely tudom, — és jól tudtam akkor is — kegyednek volt szánva. Ne szóljon kérem közbe. Hallgasson meg, rövid a mondanivalóm!

— Egyszerűtől kis árvalány voltam. Egy öreg nagynénem tartott a házánál, amelynek terheit várrással igyekeztem könnyíteni. A pilenő vasárnapon a könyvek és az ábrándok voltak. A természetem érzelmes, tulságosan hajlandó a romantikára s boldogja minden regénynek vagy költeménynek, amely szerelemről, csalódásról, vagy lemondásról énekel.

Egyszer egy verskütyöt kaptam kölcsön, ismeretlen név állott a címlapon, de maga a könyv több gyönyörűséget nyújtott minden hallhatatlan költő romekénél.

Az igaz, tiszta szerelemnek lángoló himnuszai váltakoztak abban a reménytelenség kétségbeesett, sötét énekeivel. Elképzeltem magamnak a poétát az ő nagy szívével, becsültes lelkével, kikristályosodott jellemével, beleszerettem, asszonyom, örültem beleszerettem, anélkül, hogy valaha láttam volna.

Lázasan érdeklődtem utána, már amennyire a lányos szemérem megengedte. És mikor egy lap arcképét kiadta, a kivágtott újságot odakerült kis házi oltáramra. Napokon, éjeleken át élnétem arcát, de azért nem tudnám megmondani, hogy szép volt, vagy közönséges, mindennapi. Oh, én csak a szenvedélyek izzó tűzében vergődő lelke

Azonban a népek hivatott vezetőire a mi vármegyénkben is az a feladat vár, hogy a munkásházak építését ők is vegyék föl a programmba.

Vármegyei élet.

A közigazgatási bizottság ülése.

A vármegye közig. bizottsága *Justh* Ferenc főispán elnökle mellett a folyó hó 13-án tartotta meg havi rendes ülését.

Jelen voltak: *Beniczky* Kálmán alispán, *Záthureczky* Imre arvaszéki elnök, *Csepessényi* Sándor tb. főjegyző, *Lax* Adolf dr. tiszti főjegyző, *Rakovszky* Iván dr. aljegyző, *Brukner* János pénzügyi tanácsos, *Borbély* Kálmán műszaki tanácsos, *Páry* Endre kir. tanfelügyelőhelyettes, *Boleman* János dr. tiszti főorvos, *Cseréi* Emil, *Klímo* Vilmos, *Rozsa* János, *David* Ferenc, *Bulyovszky* Simon, *Schulz* Lajos és *Roth* Emil bizottsági tagok.

Elnököl főispán az ülést megnyitván, bejelenti, hogy *Justh* Kálmán és *Skultéty* József bizottsági tagok a mai ülésből való távollmaradásukat kellőleg igazolták. A bejelentés tudomásul vétetett.

Csepessényi Sándor tb. főjegyző bemutatja a m. kir. belfüggetlen leiratát, mely szerint a miniszter *Szokol* János ápolási költségét az országos betegápolási alap terhére átvette. A miniszteri leirat az ápolási költségek szabályozásról felszámolási végzet a kórházi gondnoknak adott ki.

Turán és Kostyán községek annak idején — a körjegyző útján — oly értelmű előterjesztést tettek a kir. tanfelügyelőséghez, hogy a lakosság nagyobb része a tisztán magyar nyelvű oktatást kívánja behozni az iskolákba. A kir. tanfelügyelő a jelzett iskolákat ekként is törzskönyvezette. A kerültli esperes, *Hodza* János azonban megfélebbzte e hatá-

rozatot azon az alapon, hogy a község nem volt kellőleg informálva az ügy mindenféle felől. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ennek folytán vizsgálatot rendelt el, melynek alapján kiderült, hogy a község nem a teljes magyarnyelvű oktatást, hanem a tőnyelvű tanítás mellett néhány tárgynak magyar nyelven történendő oktatását kívánja. A vizsgálati iratok *Klímo* Vilmos hozzájárulása után a m. kir. belfüggetlen miniszterhez terjesztettek fel.

A m. kir. államvasutak üzemeltetőisége felkérte a vármegye közigazgatási bizottságát, hogy hasson oda, hogy azok az építéstudományok, kik már régebben vasuti tűztávtalon belől építkeztek, de a szokásos szabvány-nyilatkozatot annak idején be nem küldték, most pótlólag állítsák ki. Az építéstudományok azonban, tekintettel arra, hogy épültek 20—30 éve állnak már, ezt pótlólag kiállítani nem hajlandók. A közigazgatási bizottság most megkeresi a körjegyzőket, hogy állapítsák meg, mely időtől állanak a kérdéses épületek.

A stubnyafütrdő agyagárugyár kérvényt nyújtott be vasuti tűztávtalon belől leendő építkezés engedélyezéséért. Az építkezés engedély oly kikötéssel engedélyeztetett, hogy a vállalat a szokásos szabványnyilatkozatot a vasut osztálymérnökségének beküldeni köteles.

Korcsok Máté kórházi ápoló után felmerült ápolási költségének az országos betegápolási alap terhére leendő átvétele előtt felhívja a miniszter a közigazgatási bizottságot, hogy indíton vizsgálatot az irányban, hogy mi okozta a nevezett sérülését s vizsgálja meg azt is, hogy a sérülést okozótlól, ha volna lehetőség a kérdéses dijakat beszédni. A vizsgálati iratokkal kiegészített ügy újbló felterjesztetett a miniszterhez.

lángját láttam szemében lobogni s kétségbeesett irigységgel gondoltam arra a boldog teremtesre, aki a poeta lelkében ezt a hatalmas tüzet gyújtotta.

Nemskóra megtudtam azt is, hogy ki az én diadalmas vetélytársam. Valami estélyfélén verseket olvasott fel a poétám. De nem a kezei közt reszkető papírlapról, hanem egy páholyban ülő aranyhajú, széke leánynak gyönyörű szép, égszínű szeméből olvasta dalait, melyek annyira lázba hozták a közönséget. Rettenetes, vad féltékenység fogott el. Ettől kezdve már nemcsak a poeta, de a glóriás szép leány is érdekelt, aki, mint sejtetheti, én volt, asszonyom. Gazdag család egyetlen gyermeke volt. Szép, ragyogó jövőt szánt neki a szülők szeretet és már ki is volt szemelőve, akinek oldalán azt feltalálja. Ez a valami azonban nem a szerelmes poeta volt. Titkos, gonosz örömet éreztem szívem mélyén, hogy ő is ugy szenved egy másikér, mint én ő érte s vigyázó gondossággal kísértem lépteit, különösen ha az ideál lakása felé közeledett.

Igy kísértem árnyékként azon a zimanok téli estén is, amikor az én ajkaim fogták föl a kegyednek szánt lázas csókot.

Kicsi, könnyű kabátban járkált a szegény fü az ablakos alatt. A hóféhér függönyökre vetődő árnyak gyilkos bizonyossággal meséltek, hogy odaafon járván mulatnak a főváros legszebb leányának eljegyzésén. Későre

járt az idő, esipős, havas szél söpörte az utcát és babonázott én sem tudtam megvárni a fényes ablakoktól. Észre sem vettem, midőn egy reszkető mar fonódott az enyémbe. De majd összeestem, midőn öt láttam az oldalamon.

— Jer, cicám, egy csésze teára, mert mindkettőnköl kilagy a lélek — szólalt meg csöndes, fáradt hangon. — Beelőm már igazán ki is fagyott. És önkénytelenül köttem föl a kis, elhagyatot leánylakásba. Most tudom csak, hogy valami rossz leánynak nézett és azért vitt magával, talán szánalomból, talán mert félt a magánytól. Még be se tettem az ajtót, a szegény gyerek már leborult az ágyra.

Efeléjtette, hogy valaki, egy idegen van még a szobában, csak sirt, zokogott, fuldoklóan, keservesen. Majd szerelmes, izzó vallomások egyenesen gyöngéd, enyelgő igékkel, aztán pedig szenvedélyes, kényszerítő eskük követték egymást lázas ajkán. Odálltam az ágya szélére, türeltem gyöngyöző homlokát. Órákig tartott ez a deliriumos roham. És a fölkerécselt szenvedélyeknek e rettenetes viharával szemben tehetetlenül állottam.

Lázás víziöl egymást érték. Nem is mondom el most azokat apróra. Elég az, hogy kezem az ő forró kezébe került. Leírhatatlan az a csodás változás, amelyet a női kéz érintése idézett elő. A lázas beteg arca átszellemült, az ajkak szakadozott beszédei elnémul-

Lax Adolf dr. bizottsági tag még a mult év folyamán indítványt tett aziránt, hogy az Amerikából hazaküldött pénzek küldése csak az amerikai konzulátusoknál akkreditált pénzüntézetek által bonyolítottathassék le. A közigazgatási bizottság ily értelemben előterjesztést is tett a m. kir. belügyminiszterhez, ki most hivatkozva egyik régiebbkori rendeletére, vármegyénk főispánjának leiratot intézett, melyben az amerikai pénzküldés miként leendő lebonyolításáról tájékoztást nyújt. A rendelet a hivatalos lapban közvéteik.

Rakovszky Iván dr. aljegyző bemutatja a közigazgatási bizottságnak Dula Máté házadoménosság ügyében hozott ítéletet. Az ítélet közöltetni fog az érdekeltekkel.

Dittér Gyulának a szabványifüldői fogyszatási adó bérbéadás ellen beutott felbontású felterjesztetik a m. kir. belügyminiszterhez.

Az állami utakon kihordott kavics átvételéhez a közigazgatási bizottság részéről Schulz Lajos bizottsági tag küldetett ki.

Boleman János dr. tisztí főorvos jelentéséből kiemeljük a következőket:

Az elmúlt hónapban az általános közegészségügy elég kedvező volt. Fertőző betegségek, néhány esetet kivéve, alig fordultak elő.

Az időszak vizsgálatok során Znióváralján romlott ételnemű kizoboztatott el, helyben pedig több *mészárszékben nagyobb mérvű tisztátalanság konstataitott.*

A helybeli piacon a gyümölcs majdnem naponta megvizsgáltatik s ebből kifolyólag már többször el is kizoboztatott az árusításra szánt gyümölcs felék.

A jelentésben panasz emeltetik a biztricskai állami iskola ellen, melynek roszaga és szük épülete a célnak meg nem felel. Javasolja a főorvos, hogy addig is, míg a kilitásba helyeztet új épület meglesz, az iskolát más, megfelelőbb épületbe helyezték át.

Brukner János pénzügyi tanácsos az ál-

tak és hirtelen átfogva karjaival, ajkait szenvedélyes erőszakkal szoritotta az enyémhez. Hosszu, végtelen hosszu volt ez az egyetlen csók és mégis olyan nagyon rövid. Egy életre való boldogságot nyújtott az én szerelmes szívemnek, pedig tudtam, éreztem, hogy nem nekem volt szánya. A csók után a szegény fiu megkönnyebbülten hanyaltott párnára. Észendoredent. Kivülről már szürkült a féli nap. Tolvajként suhantam ki a házból.

A többit, a kórházat, a lassu sorvadást, a fényes temetést és a nagyhangu nekrológokat már jól tudja, asszonyom, A lapok diszkrét félre nem érthetőséggel oloztak a szerencsétlen költő tragikus szerelmére és kegyed egyszerre divatba jött. Engem pedig a néni kivert a házból azért a kinos, boldogságos, gyönyörű éjszakáért . . .

Margit asszony apró csipkeendője tele lett könnyel. Valami rettenetes, nagy dreséget érzett a szívében. Ami nem lesz többé soha, de soha betöltve. Érezte, hogy valami kárpótlással tartozik ennek a szegény, elhagyott nőnek. Nehezen, de végre megtalálta a szót.

— Azt mondá, hogy adósom egy eszöknek, melyet valamikor, egy lázas éjszakán helyettem elfogadott. Hát jól van, adja vissza! . . . És a solymes, búzské, szép uriaszony a temető halotti esőndőjében sirva esőköldözött össze a fakó, száraz, kis varrónóvel.

tala képviselt közigazgatási szak mult havi állapotáról a következőket javént:

Az 1909. évi augusztus havában befizetertt egyenesadóban 67817 korona 97 fillér, hadmentességi díjban 592 korona 10 fillér, országos betegpótlási pótadóban 2228 korona 40 fillér. Ez a befizetés az előző év hasonló időszakához képest egyenesadóban 16217 korona 91 fillérral, hadmentességi díjban 235 korona 10 fillérral, országos betegpótlási pótadóban pedig 1035 korona 27 fillérral kedvezőbb.

Az említett befizetések után az elmúlt hónapban hátraleékban maradt 140164 korona 58 fillér egyenesadó, 16605 korona 52 fillér hadmentességi díj, 748 korona 95 fillér országos betegpótlási pótadó. A kimutatott hátraleék a mult év hasonló időszakához képest az állami adónál 25600 korona 66 fillérral, az országos betegpótlási pótadónál 1989 kor. 57 fillérral csökkent, ellenben a hadmentességi díjnál 891 kor. 28 fillérral emelkedett.

A pénzügyigazgatóhelyettes jelentése tudomásul vétetett.

Párvy Endre kir. tanfelügyelőhelyettes jelentéséből kiemeljük a következőket:

A kir. tanfelügyelőség a mult év folyamán folyó ügyek intézésével foglalkozott. *Hammel* Árpád turoczsentsmártoni állami iskolai tanitót a vallás- és közoktatásügyi miniszter a kir. tanfelügyelőséghez rendeltte be. *Singer* Mór berendelt állami tanitót pedig a beregvármegyey tanfelügyelőséghez helyezte át.

A ruttkai polgári iskolához *Molnár* Kálmán, *Osvalth* Ferenc, *Osvalthné* Thüranszky Szereza, *Beniczky* Jolán és *Pesthy* József polgári iskolai tanitók, illetve tanitónők nevezettek ki.

Véltis Gyula suttói állami iskolai tanitót a krpelláni állami iskolához helyeztetett át. *Suttóra Hoffmann* Gyula, a jahodniki iskolához pedig *Tomaszányi* Ferdinánd tanitót neveztetett ki. A deánfalvi ág. hiv. ev. iskolához *Madarász* Lajos állami tanitót rendeltetett ki szolgálatátételre. A felsőbuznyvai állami óvodához *Pekánovich* Katica okleveles óvodónő nevezetett ki.

A jelentés tudomásulvétele után, tekintettel arra, hogy az ülés tárgysorozata kimertült, elnöklő főispán az ülést bezárta.

Beszámoló Körmozsbányán.

Vizy Ferenc országgyűlési képviselő e hó 12-én tartotta beszámolóját Körmozsbányán, a városház dísztermében, nagyszánu közönség élénk érdeklődése mellett s a következő beszédet mondotta:

Tisztelt Uraim! Üdvözölöm Önöket tiszta szívemből s köszönöm, hogy beszámolóim meghallgatására idefáradni szivesek voltak.

Tisztelt polgártársak! A magyar politika ma sötét verem! Válságos idöket élünk, esetleg nagy politikai változások küszöbén állunk! Bizonytalanság uralkodik mindenütt és senki sem tudja, hogy mi lesz, hogy lesz. Csak várjuk a szabadító szözatot, mely ismétl rendbe hoz bennünket s új életet önt belénk.

Tisztelt Uraim! Mint tudják, a 67-es alapon álló koalíció, dacára a pártok legmélyebben járó elveik összeférhetlensége s a személyi surlódásoknak, egy opportunistikus vállalat volt az ország, a nemzet paraszok érdekében s benne három gondolat rejlett:

megszabadítani a nemzetet a törvénytelen kormányzástól; helyreállítván a törvényes uralom jogfolytonosságát, idöközben megkiesérleni az ideiglenes helyzetben félbenmaradt intézményeknek tető alá való hozását, átalakítását; végül, állandóvá tonni egy olyan kibontakozást, amelyben a nemzeti védelemnek a pártjai a nagy választói törvény megalkotása után közösen vehelnek részt s ha ez új pártalakulás után nem jöhetne létre, a pártok visszatérve fenntartott álláspontjukra s elveikre, külön-külön fogják keresni a kibontakozást. Ez volt a paktum, mely igaz, egy alkotmányos államban közjogellenes dolog, de hát másképpen nem lehetett. Ez volt a helyzetnek hazafias és becsületes felfogása.

A koalíciónak tehát az egyesültes megerősítésének, az egyetértésnek a gondolatát kellett volna képviselnie. Sajnos, benne pártbeli, felekezeti s személyi ellentétek miatt éppen az egyetértés gondolata bukott meg. Igaz, hogy koalíció általában nagy feladatoknak a megoldására nem alkalmas s rendszeresen keveset gyümölcsözök, mégis ez alapján jóakaratu s nagy munkacerejű gép volt, melyből különösen a szociális téren elég értékes munka került ki s három év alatt annyi idvös alkotást létesített, amennyit az előző kormányok övtizedek alatt sem teremtettek. Ezek ismeretek s elősoralúkkal nem untatom Önöket. Erre nézve szabadjon csak azt megjegyezzen, hogy olyan alkotások vannak azok között, melyek nemzetünk jövője tekintetében valóságos szilárd pilléreknek tekinthetők.

Mivel tehát koalícióval csakis tovább való kormányozhatást, de eredményes, határozott irányu munkát, politikát folytatni nem lehet, nem is csodálható, ha a nemzeti akaratban meglévő erök a pártok versengései miatt rendszeresen megbénulnak. Mert hiába mondogtadják ám azt, hogy az alapelv fel van függesztve. Ez egy olyan beszéd, mely egy élő, fejlődő államban valóságos képtelenség, mert az elv olyan, mint a szűzesség, vagy megvan, vagy nincs, de már vissza nem csinálható. Ez az oka, hogy a közös kibontakozás meghiusult, meghiusult pedig első sorban a bankkérdés felvetése miatt. Azt lehetne erre mondani, hogy hát minek vetették fel a bankkérdést? Ez jó lesz megkérdezni a naptártól, mely meg fogja mondani, hogy éppen a törvény értelmében kellett azt most előtérbe tolni, nem is említve, hogy a szövetkezett pártok már 1905-ben megállapodtak, miszerint a nemzet érdekében főllólag odatörésnek, hogy a gazdasági önállóságot a külön vámtarutlettel s az önálló hitelrendszerrel együtt kellő előkészítés s kellő előfeltételek mellett tényleg előbe léptessék. Ezért kellett a jegybank kérdésével foglalkoznunk. És mi történt? A szövetkezett pártok e törekvésben nemcsak hogy nem támogatták a függetlenségi pártot, hanem közülük sokan ellene fordultak, a közös bank mellé állottak, eselt szöttek s megfélembizteték az udvart s a közvéleményt. Még a kormány tagjai közt is nézeteltérés volt, ami azután kormányválságot idézett elő. (Ugy van.)

Ezek után nézzük, hogy a bankkérdés miatt s ennek leple alatt milyen álláspontok, felfogások merültek fel első sorban a mi jó barátunknál, Ausztriában.

Ausztriában így okoskodnak. Az önálló bank gazdasági s célszerűségi kérdés, mely

bizonyos időpontban helyes s bizonyos időpontban helytelen. Jelenleg való életszerűsége vitás, azonnal való kivethetősége reménytelen, kivívására az erők nem egyesíthetők. Ebbe bele kell nyugodnunk s ismerjük fel inkább a telegek erejét.

Amde az osztrákok elfelejtik, hogy nemzetünk két alapítelent épült föl: a nemzeti függetlenség s a nemzeti egység tételein. Ausztria meg akarja szüntetni a mi szervezeti egységünket; fel akarja darabolni a tíz századot élt királyságot s nem akarja elismerni, hogy itt minden jog a nemzetben gyökerezik úgy, hogy ezekkel még a királyi jogok sem ellenkezhetnek, mert hazánkat ma már más állammá nem lehet tenni, csak azzá, aminek a természet alkotta meg, azaz független nemzeti állammá. (Ugy van, éljen.)

Nemzeti politikánknak a legmakacsabb kerékkötője tehát az osztrák coppolitika, amely folytonos vétőjával, arcaival intrikáival igyekszik nemzeti fejlődésünk szabad folyását megakasztani, míhöz még a nemzetiségök kegyelme nem ismerő demonstratív eszméjének a megvalósítására való törekvés is járul. (Helyes, ugy van.)

Az osztrákok, dacára sokfelé való szakadozottságuknak, a történet utmutatásait nem akarják felismerni s így sok időbe telik, míg szervezett tevékenységgel a külföld félrovezetett közvéleményét a helyes irányba terelhetik. Mert a ravasz tervekét mindig a bécsi lapok útján csempészik be a magyar közönség körébe úgy, mint a régi várak ostromainál a pestist becsempészték a patkányok. Nem csoda, ha a nemzeti törekvések mindig csak az osztrák politika sziklafalába ütköznek bele. Hiszen felhasználják még azt is, hogy törvényeink nem követelik meg, hogy a király a többség álláspontjára helyezkedjék s felhasználják, sajnos, ama igaz tényt is, hogy az alkotmányosság ugyan benne van a magyar alkotmány szellemében, mint kötelesség, csak hogy őseink e kötelességet bevenni elfelejtették, vagy nem tudták, mert törvényeink szerint a királyi alkotmányos jogánál fogva nem köteles szentesíteni azokat a törvényeket, miket az országgyűlés megszavaz. Látható ezekből világosan, hogy nemzetünk Ausztria nagyfokú ellenségeskedésével áll szemben. (El Ausztriától.) Csak az a szerenese, hogy a kő rajta van ugyan a sziklason, de azért az eszme mégis él. Mert az önálló bankot az életfenntartás szövege kívánja. Az önálló bank a nemzet érzésvilága, az osztrák gyarmatpolitikát akarjuk vele lerázni, dacára annak, hogy Ausztria látja, hogy a kibontakozásnak az akadálya bentünk is rejlik, amennyiben azt mondhatja, hogy az önálló bankot, úgy látszik, nem az egész ország akarja. Ausztriával szemben tehát részen kell lennünk, mert régi kuruc nóta, illetőleg példásod, hogy „kőnyebb a sánta ebnek Bécsot meglátni, körmetlen maeskának

a fára mászni, mint a császár ébédének ellenállni”. (Ugy van, igaz.)

Nézünk az udvarnak az álláspontját. Itt előre kell boesajtanom, hogy már az osztrák kormány hozzájárult, hogy 1911-re, ha akarjuk, a nemzeti bankot felállíthatjuk. Felsőcsécsény királyunk 1908-ban azt a megállapodást írta alá, hogy az önálló banknak 1910. évi végére való felállítására az országnak szabad keze van. Ennek az írat meg is adtuk s el is szobelték az osztrákok a quota felemelésével, de ha nem is történt volna, kinek van joga ezt megtiltani? Törvényeink, alkotmányunk biztosítják ezt nekünk. Hisz kis országoknak vannak nemzeti bankjai, sőt Németországnak s más nagyobb államoknak több jegybankjuk is van. Tehát mit akarunk? Önállóságot, mert ebben van a nemzetre nézve a felszabadulás, ez az erők szabad kifejtése s a nemzetek világháborúban való diadalmas előnyomulása, míg a közönségben iparilag, katonailag, pénzügyileg szervezett Ausztria részéről való kiszakmányolás, elnyomás s a kifosztott gyarmati állam nívójára való leestlyedés.

Éleg szomorú dolog, hogy kormányzatunkban csak egy szilárd pont van s ez a királyi akarat. Ez az oka annak, hogy a nemzet a koronával is folytonos cirkulus viciozásban van. Egy nemzetet azonban következetesen, vagyis állandóan akként kormányozni, hogy annak az akaratát figyelembe ne vessétek, nem lehet, mert egy országnak jogos s törvényes vágyai, törvényes aspirációi kielégítést követelnek s így a kívánalmak, melyek a legszentebb forrásból fakadnak, a nemzet szívéből ki nem irthatók. (Ugy van.) A kielégítés, az önérdék egyelőre igaz, elnémíthatja ugyan a követelések erőteljesebb érvényesülését, de azok meg nem semmisíthetők. Nincs sem isteni, sem emberi jog, melynek alapján követelni lehessen a nemzetetől, miszerint tilos volna neki az, hogy erőt a gazdasági és a politikai téren kifejthesse. Az uralkodó adhat miniszteri tárcákat, de parlamentális hatalmat csak a nemzet adhat bárkinek is. Ezért volna szükséges, ha a két egymásra utalt tényező viszonyát rendezzék, mert ez az állapot így tarthatatlan. A zavaró elemet, mely ezt megakadályozni törekszik, fellet kell az utból tolni.

Egy nemzetnek még az sem írható elő, hogy milyen többséget válasszon, mert akkor egy olyan nemzeti képviselőt, mely csak királyi bizalom alapján legális, feleslegessé teszi a nemzet képviselőtét is. A király s a többség bizalmára a miniszterek szorulnak, míg a képviselők a maguk pártbeli szervezettük szerint az alkotmány szellemében a királynak a bizalma nélkül is élhetnek és a választásoknak a királyi megerősítése semmi esetre sem szükséges, mert az alkotmányunk ilyenlén való közlelésébe a nemzet nem nyugodtható be! Mire való volna így a par-

lament? Ezért nem lehet a bankkérdésből alkotmánykérdés, lévén ehhez a nemzetnek joga. Igen nagy baj volna, ha a közjogi alapra nézve is nem a törvényhozás és a királyi kölesítés megegyezése, hanem egészen egyoldalulag a királyi akarat lenne a döntő, mert ez csak esakgyoldalul akarhat lehetne, mely sem a szabad meggyűződsésre, sem a magyar nemzet történeti lényére, hanem az országra nézve igen elouare, Ausztriára támaszkodónék és abból indulna ki, hogy ez a tényező fajilag egybe lévén forra Ausztriával, ennek a javára volna cselekvésre bírható, miáltal a magyarságra nézve kényszerhelyzetek állván elő, ez csufos megalkuvásra kényszerítenék és a jellemeket megromlálnák. Így na, a viszonyoknak megfelelőleg értelmezve, csak a Deák Ferenc-téle közjogi alap lesz elfogadva. Más alapon álló kormány nem lesz kinevezve, más alapon törvény nem lesz szentesítve. Mit ér az alkotmányosságunk ilyen formája? S itt első sorban, sajnos, hogy soraink között is találunk gatókat. Így vannak, akik azt állítják, hogy a gazdasági függetlenségre való törekvéshez nincs együtt az egész nemzet. A sajtó utján hadjáratot indítanak azok ellen, akik a gazdasági függetlenségnek a harcossai s magában a függetlenségi párt kebelében alatomos fondorlatokkal bomlást akarnak előidézni, hogy ezt szétrobbantsák. Hogy lehet így bizalom? Nohát tanulja meg Bécs s tanulja meg a nagy seprés alkalmával még intumaradt le-tört gárda vitézei, hogy a magyar nemzeti törekvések elnyomása nem fog sikerülni soha, mert a nemzet az ő eszményeiről nem mondhat le. (Ugy van, helyes, soha.) Azok a jámbornak látszó sztrike erokok pedig, akik a nemzeti küzdőtérre toladoknak, hogy segítségüket a nemzet letiprására telajánlják és akik az opportunitás jelszáva alatt a nemzet aspirációinak az elnyomásában segédkeznek, a politikai morált, a politikai becsületet teszik félre, melyhez pedig minden önértetes politikus a legbensőbbben van kötve. Elég szűgyen, hogy nálunk sok az élőkalandor, akik hatalmi zsákmányra leskelődnek s akik csak lyukat kaparnak, melyen át a darabot vitézek összes patkányai bejuthatnak. S valóban elszomorító. Kárba vész minden jóakarat, hogy hazánk éppen ezek miatt az igazí alkotmányosságtól még bosszu tövisekkel megrakott ut által választatik el, mert a nemzeti ünyvédelom a nemzetnek csak egyik részét s nem az összességét talája együtt.

Ezek után nem marad más hátra, mint-hogy a jövőben is jkell, hogy politikánkban feltétlenül a realizmus érvényesüljön. Ne legyen tele törzs hazugságokkal, stilizált cefranggal, szines jelszóval, szónoki modorsággal, régi csepltrágással. Ne hiányozzék belőle a belső igazság, a realitás, a hit s világosan beszélő törvényeink ellenére ne legyen korlátlan a királyi vétőjog. Hiszen

Svehla János és Paulovics Béla
= első túroci sirkőraktára! =

SIRKŐVEK

Svehla János

TURÓCZSZENTMÁRTONBAN.

kárpitos, butor-raktáros
temetkezési vállalatnál

Mindenféle kőfaragomunkák, valamint javítások elvállaltatnak!

Szolid és figyelmes kiszolgálás!

A legkitünőbb minőségű, valódi karrarai és hazai természetes márvány és gránit, — továbbá többféle színű veronai márvány, sziléziai, svéd és görög gránit, labrador stb.

60—2000 koronáig terjedő árakban kaphatók

például az önálló bank, mely a törvényben lévén meg, tehát el nem vehető, nem is politikai vívmány, hanem egy pozitív intézmény, melynek megvalósítására csak az erkő egyesítésére van szükség. A nemzetnek pihenés kellene, hogy 6-7 es királyi megérthetőség egymást. Sajnos, hogy a 67-es elmulasztotta, miszerint a törvénybe életet is lehetjen, pedig Deák s a többi táblalírák a magyar népléleknek a vágyait a szétválasztó ékek helyett a nemzet minden rétegét egységes szabadelvűségben találják meg. Ők mondták, hogy a nemzet nem mondhat le semmiről sem.

Adja isten, hogy ne legyen igaza Kossuth Lajosnak, aki azt írta, hogy az a fejedelem, aki két ellentétes érdektől nemzetet uralkodik, a legfontosabb életvető ügyek eldöntésénél mindig annak a nemzetnek kedvére, melyből eredett, mert a leghatalmasabb faktor a faji érzés még a királyoknál is. Ezt nálunk felesmerjük tételezni.

Most sok és fontos dolgaink vannak. Itt van a nemzeti igazság nagy törvénye, a választói reform, ennek megalkotása a paktumban van. Ennek meg is kell lenni, nehogy esetleg az oktroj utján választassék meg. E tekintetben, tisztelt Uraim, kijelentem, hogy az **Andrássy-féle** tervezetet alapul elfogadom (Éljen), mert a jogok gyakorlásához állítás, megértés s tájékozódottság kell, mihez pedig műveltség szükséges s így a jogot csak ez irányban lehet kiterjeszteni, vagyis értelmi cenzus kell nyilvános szavazással, mit a politikai élet feltétlenül megkíván. E reformnak az a hivatása, hogy új alapot teremtsen és biztosítsa a magyar nemzet fejlődése számára. Az a magyarnak csak elemi joga, hogyha szükséges, védekezzék ellenségeivel szemben. A magyar írást és olvasást feltétlenül megkívánom a választótól, mert a választói jognak e tekintetben is olyanok kell lennie, mely a nemzetet igazi akaratát legalább magyarul tudja kifejezésre juttatni. Ez a főcél. (Éljen, ugy van.)

Itt van továbbá a bosnyák kérdés. A szent koronának történelmi joga van Boszniához. A király megesküdt, hogy az ország s társországi határát s ami azokhoz az országokhoz bármi módon és címén tartozik, el nem idegeníti, meg nem csonkítja, sőt amennyire csak lehetséges, gyarapítja, kiterjeszti. E kérdés tehát jövő egységes fejlődéstünk, Ausztriához való viszonyunk a magyar államiság szempontjából igen fontos.

Itt van a közigazgatás rendezése. A közigazgatásnak a nyomorúsága valóságos szegényfolt a nemzetben. A megye nem ér semmit; függetlenségéről szó sincs s csak a külsőségekre lesz súly fektetve, a lényeg pedig elhanyagoltatik. Pedig haladó nemzet jó közigazgatás nélkül nem lehet el, mert a jó közigazgatás még az elnyomott népeket is képes lábraállítani. Hol van a szegényügy országos rendezése, a rendőrségnek az államosítása, a természetellenes drágaságnak drákói szigorúsággal való megszüntetése, a vízesekeknek ipari célokra való felhasználásának a kérdése stb.

Ott van a telepítés kérdése. Ez is egy kikerülhetetlen szociális szükségesség. Darányi javaslata, ha itt-ott nem is értek vele egyet, de ez korszakos törvény s így mielőbb való megvalósítása az ország érdeke, hogy a gazdasági kultúrában a beltörzsesség terjedjen s arányosság legyen a föld birtoklásában.

Elmaradtak vagyunk, lázas munkát kell kifejtőnk, csak az a kérdés, hogy hogyan? Már most elvitázhatatlan jogaik ellenére nézetem ma mégis csak az, hogy a kibontakozásnak meg kell lenni, akár véglegesen, akár ideiglenesen. Az első az országára nézve mindenestre üdvösebb volna. Üdvös volna, ha az összes legegő kérdések kielégítőleg volna megoldhatók, miáltal a béke hosszú időre volna biztosítható. Ehhez azonban egységes kormány és egységes párt kell. Kell, hogy a kormány programja az egységes párt programját fedje, mi mellett azután természetesen egységes ellenzék is alakulhat. De hogyan volna ez kivihető? Ezt ugy képelem, hogy az ország legszükségesebb, legelsőbb érdekeinek szemmel tartásával, legalább egy évtizedre egy gyakorlati kormányzati programot állítsanak össze, hogy hazánk jövő fejlődéséből esetleg az összes katonai s közügyi kérdések egyelőre kikapcsolatának. Ezeket ugyanis törvény biztosítja nekünk, tehát rájuk vonatkozó jogaink el nem veszthetnek. Különböző ezektől a nemzetet ugy sem lehetne meg, hanem előtérbe kell tolni a gazdasági, kulturális és szociális kérdéseket, mint olyanokat, melyek az országot fejleszthetik. (Igaz, ugy van.) A gazdasági önállóság ígértétföldjére törekedjünk eljutni s a közigazgatási politikát ki kell vezetni a jelszavakból. Tehát reális politika kell, gyakorlati kormányzással és megvalósítással.

Az ideiglenes kibontakozást pedig ugy vélem, hogy egy új koalíció a választási reform megalkotására ismét létrejön, vagy esetleg az elvek terén fúzió volna, mikor is a jövő választások idejére a politikai pártállások s elvi választóvonalak megkülönböztethetővé teendők. Vagyis a megértés politikájára törekedjünk, mert így a nemzet biztosítása érdekében sok tétőt elalkothatunk. Hiszen a boldogulás útját nem mindig a hagyományok érvényesítése, hanem a modernség, az új gazdasági vívmányok szabják meg. A gyakori politikai válság szerencsétlenség az országra. Törődjünk inkább az ország gazdasági válságának megszüntetésével, hogy zavartalanul dolgozhassék a kormány és parlament.

Most a parlament ugy sem intézhet el olyan kérdéseket, melyek él a nemzeti akarat s a paktum tilalomfát állított. Politikánk nemzeti tartalmát tehát összhangzásba kell hozni az erkő hős mérlegelésével.

Használjuk fel az időt a megmáshatatlán tények által elénekbe szabott határok közt edzett akarattal s lélekkel. A 48-as program ugyis örökké él (Éljen.), mi különben nem is program, hanem egy megmáshatatlán végűs cél, melyet minden jó magyarnak el kell ismernie, programja különben is szentesített törvényekben alapul. Természetes, hogy ezért a lemondás politikáját ne hirdessük, külsőségekkel, formaságokkal, amik csak gyermekeknek válik, azért ne elégedjünk meg, hanem szervezeten a küzdelemben egységes eredményekre törekedjünk. Vigyázzunk, nehogy az országot ismét denevörök repesésk körül s lecsapjanak ott, ahol zsiros préda akadnak. Ne engedjük, hogy eladósodott kéjelgők, tehetetlen önkifők, tekerőg naplopók, akik mint banditák megszegyenítő hidegvérűséggel oltják orgyilkos gyögyverüket a nemzet szívébe, kalpagos alkirályokká

avanzsérozzanak. (Le velük.) Főrendjeink ne sültekerezzenek az udvar fényében s ne költsek a magyar pénzt külföldön.

Tisztelt Uraim! A magyar nemzet szuverén és szabad. A 48-nak igaz katonáinál, mint a nemzet rendíthetetlen hű fiait elűt, akik a szociális téron sokat alkottak, nincs ur, nincs személyimádás. Ne legyen ezután sem. Ur a nemzetnek a függetlensége, ur az önállóságnak a kifejezője s ennek ideáljai. Ne verkedjünk tehát egymással. Ellenségség ereje csak addig tarthat, míg egymás ellen gyűlölködünk. Fálnak ne vezessük az országot. Harcba ne vigyük a nemzetet, hanem szoktassuk az erős munkához, vagyis a békes munka újat kell megtalálnunk. Az új idők vezéreire nagy nehézségek várnak, de azért okos eljárással megbirkozhathatunk velük.

Abban az édes freménységben, hogy a kölcsönös megértés meglesz, hogy a nemzet és felsőes királyja a kivezető utat a nemzeti bank felállítására nézve megfoják találni, bezárom beszédemet azzal, hogy áldja meg az isten nemzetünket s óvja meg minden veszedelemtől. Éljen a haza! (Hosszantartó, zajos éjenzés.)

H I R E K.

Érettségi vizsga. A helybeli felső kereskedelmi iskolában tegnap, folyó hó 18-án tartattak meg a póterettségi vizsgák. A vizsgálaton az alkalommal a vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselőletlen **Mittelmann Gyula**, felső kereskedelmi iskolai igazgató, a kereskedelemügyi miniszter részéről pedig **Lekly Gyula**, felső ipariszkolai igazgató jelentek meg.

Egy újságíró kitüntetése. **Ferdinand** bolgár király a Szepességen eltöltött napok emlékére **Telléry Gyulának**, a „Szepesi Lapok” szerkesztőjének briliánsokkal kirakott gyönyörű mellített ajándékozott. A mellített a bolgár király nevének kezdőbetűit is be vannak véve.

Körmöczbánya ünnepe. Körmöczbánya városnak ünnepe volt tegnap. Ide gyűltek a bányászok az ország minden részéről. E évben ugyanis itt tartják az évenként szokásos kongresszust. Ez alkalommal a vasúti állomás épülete gyönyörűten fel volt lobogóva. A város is lobogódsziben uszik. A kongresszus lefolyása után a nagyszámú érkezett vendégek jórésze átrándul Stubnyátfüdrőre is.

Női kereskedelmi tanfolyam. Mint értesültünk, a helybeli felső kereskedelmi iskola tanári kara folyamodott a vallás és közoktatásügyi miniszterhez, hogy egy női kereskedelmi tanfolyamot rendezhessen. Ezt az igazság üdvös mozgalmat öszténit üdvözöljük, mely ha valahol, ugy itt csakugyan helye volna egy ily tanfolyamnak. A tanfolyam ügyét főispánunk is melegen pártfogolja.

A Fmke köréből. **Rasskó** Timót, a Népbank igazgatója a Fmke központi könyvtárában 9 kötet könyvet ajándékozott. — **Klein** Ferenc vendégölés és **Blaskó** József könyvkötő a szigeti népiünnepély jövedelméből 8 koronát adtak a Fmke céljaira. — **Póstyényi** ifjúsági könyvtár. A Fmke által létesített póstyényi ifjúsági könyvtár, mely az izraelita népiszkolában van elhelyezve, a január-júliusi félévben 68 gyermek (köztük 12 nem tanuló)

olvasta, akik 656 kötetet vettek igénybe. — *Grünfeld* Miksa szeszgyáros (Budepest), *Langmáhr* János, kir. pénzügyi felügyelő útján, 6 koronát adományozott a Fmke-nek. — A Dmke követi a Fmke példáját. Programjába fölvetve az idegenajku tanoncok közvetítését magyar vidékre, magyar iparosokhoz, amivel a Fmke már negyedik éve foglalkozik.

Football-verseny. A szolnai Magyar Testgyakorlókörének ifjúsága folyó hó 19-én délután 3 órakor tartja mérkőzését a rutkai football-klubbal. A verseny iránt annyival is inkább nagy az érdeklődés, mivel a rutkai csapat játékosainak nagy része a znióváraljai állami tanítóképző-intézet növendékeiből került ki. Jegyek a verseny megkezdése előtt a pályán kaphatók.

Kegelem a osernovaloknak. Élénk emlékeztetőkben van az a szörnyű vérontás, a melyet lelketlen agitátorok munkája okozott Csernován. A bujgatók rávették a község népét, hogy ne engedjék felszentelni a templont Hlinka nélkül. A község lakossága megfogadta a szót s ellentállt a csendőrségnek, sőt viselkedésével fegyverhasználatot is provokált, melynek azután 14 halottja volt. A rózsahgyi törvényszék vád alá helyezte a felbujtókat s azokat el is ítélte. Most Párvy püspök közbenjárására a király megkegyelmezett az elítélteknek. A királyi kegelemről szóló igazságügyministeri leirat szombaton érkezett le a püspökhöz és az érdekelt törvényszékhez.

A draskóci tűz. Az elmúlt héten Draskóc községében — mint már erről megemlékeztünk — nagyobb tűz pusztított, mely több lakóházat és csúrt hamvasztott el. A csendőrség által megejtett nyomozás kiderítette, hogy a tüzet *Záborszky* Simon János nevű kilenc éves fia és *Kalniczky* Emma szintén kilenc éves leánykája okozta, kik a kocsiszinben tüzet raktak, melytől azután a szinben szétszort száma tüzet fogott. A kis gyújtókatokat a csendőrség fejjelentette a helybeli kir. járásbírósnágnál.

Erdői tűz. A bellai völgyben levő *Boris* hegyszoldban nagy erdei tűz pusztított. A tűz tönkretette *Révay* Gyula báró fiatalosát, mintegy 1600 □ ölnyi területen. A tűz okozta kár meghaladja a 16 ezer koronát. A tűz *Szefanek* János bellai lakos gondatlansága folytán támadt.

Fogzás.

Ne ijedjen meg, hanem adjon gyermekének egy kevés SCOTT-féle Emulsiót és vessen véget az álmatlan éjjeleknek. A könnyedség, amellyel ezután a fogak jönni fognak, meg fogja Önt lepi.

A SCOTT-féle EMULSIÓ kellemesen emészthető formában tartalmazza éppen azokat az anyagokat, amelyek megkiváncsoltatnak fehér, egyenes és erős fogak növesztéséhez.

A SCOTT-féle EMULSIÓ tisztaságát és erejét semmi nem mulja felül. Ize a legkellemesebb.

A SCOTT-féle EMULSIÓ a legkiválóbb.

Egy eredeti üveg ára 2 hor. 50 fillér.

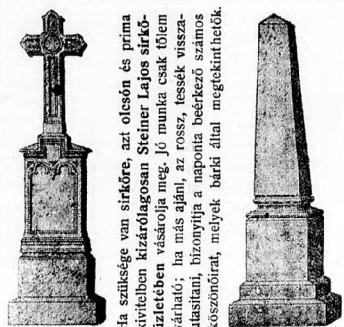
Kapható minden gyógytárban.

Régi bűnök. Még a mult év december havában történt, hogy ismeretlen testek *Mitáhnik* Gyula trebosztói földbírtokos istálló-jából egy üszőt, *Laukó* Pál priekopai lakos óljából pedig egy disznói hajtottak el. A csendőrség az eset után rögtön nyomozni kezdett, de a tettesek nyomára a legszorgosabb kutatás után sem akadt rá. Most azután egy fél év mulva mégis felfedezte a tolvajokat *Faccuna* Simon, *Cziczko* József, *Chudur* Paulina és *Chudur* József személyében. A tetteseket a csendőrség letartóztatta s a helybeli járásbírósnágnak adta át.

Olvasóink figyelmét felhívjuk a lapunkban között Steiner-féle hirdetésre.

Vigyázz a fegyverre. Mult számunkban megemlékeztünk arról, hogy egy munkás *Veszely* Rudolf jahodnikai lakos 9 éves fiát célhalvöldözés közben meglötte. A csendőrség most bejelentette, hogy a gondatlan ember *Vörös* József cellulosegyári munkás volt.

Ami jól ízlik, az a szervezetnek rendszeren hasznosabb, mint a visszatetsző dolgok, különösen gyógyszerok. A „*Scott-féle Emulsió*” feltöltött jól ízű, könnyen emészthető összeállítású a csukamáj-olajnak, melyet gyermekek is előszeretettel vesznek. Kapható a gyógyszertárakban.

Ha szélessége van sírkőre, azt olcsón és prima kivitelben kizárólagosan Steiner Lajos sírkő-üzletében vásárolja meg. Jó munka csak töltés-várható; ha más ajánl, az rossz, tessék vissza-utasítani, bizonyítja a naponta beérkező számos köszönőirat, melyek bárki által megtekintethetők.

Steiner Lajos sírkőüzlete
Turóczszentmártonban, főútcá.
Óriási választék a legfinomabb márvány, gránit, sientit sírkövekben. Már 40—3000 koronáig terjedő árakban kaphatók! — Az összes kőfaragómunkák és javítások elvállaltatnak. Szolid kiszolgálás!

ISKOLAI ÜGYEK.

Most jelent meg *Klinda* Károly „Hang-utatózó Abécé”-jének II. kiadása. Kiadója a Szent-István-Társulat, Budapest, Szentkirályi-utca 28. — Az első kiadás, sok-sok ezer példányban, rövid három év alatt elfogyott, ami e munka kedveltségét, hasznaveletőségét fényszeren bizonyítja. „Hogy pedig még a kezdő tanító is azonnal tisztában lehessen a tanítandó anyaggal és az abécé egyes fejezeteinek módszerint feldolgozásával, szerző egy praktikus útjait, egy értékes óráról-óra teljesen kidolgozott részletes lecke-tervet is ír könyvéhez, melyet a kiadó mindenkinek ingyen megküld, aki az abécé bevezetése céljából tiszteletpéldányért hozzáfordul. Ez a más abécéknél fel nem található útjait is nagyban fokozza e munka használhatóságát.” Így szól e munka bírálója egy helyen. Bírálatait pedig e szavakkal zárja: „... amit dieszerűleg elmondottam, azt a paedagógia nagy vonásokban — mint a jó tankönyv kellékait — rögtöl fogva hirdeti... Klinda pedig mind-ehet abécéjében szép sikerrel meg is való-sította...; könnye anyagának megválasztásával, a fokozatosság elvénél mentidit pontos keresztülvezetésével, praktikus útjaitaival, részletes lecke-tervvel az olvasás-írás tanítását nagyon megkönnyíti s így a legelsőbb sikert biztosítja. Nyelvezetének tőrülmetzett magyaros zamatoságával pedig a gyermek helyes nyelvréskények fejlesztését nagyban előmozdítja; tartalmával az olvasás megkö-dölését, az orkölcsi érzület, hazaszeretet és vallásosság erkölcsi alapozását teszi lehetővé, miert is a legmoleggeben ajánlhatom.”

Szerkesztésért felelős: Dugovich Titus.
Helyettes szerkesztő: Boldizsár Boldizsár.
Kiadótulajdonos: Moszkóci Ferencné.

PATSCH KÁLMÁN DIVATÁRUHÁZA

TURÓCZSZENTMÁRTON, FŐTÉR.

Ezuton is van szerencsém a tisztelt közönség szives tudomására hozni, hogy Turóczszentmártonban, Főtér, a volt Kmet-féle üzletheletységben

DIVATÁRUHÁZAT

nyitottam. — Áruházamban állandóan raktáron lesznek mint **különlegességek:** valódi „Kobrak”-cipők, Pichler- és J. Button-féle valódi angol kalapok, vászonkötönylege-ségek stb., továbbá mindazon divatújtonságok, melyek a t. vásárlóközönség igényeit és ízlését kielégítik. Céloom szolid kiszolgálással, jutányos árszámítással a t. közönség nagybecsű bizalmát minden irányban kiérdemelni. Mély tisztelettel

Patsch Kálmán.

HÉDA B.

fűszer- és csemegekereskedése
Túrócszentmárton, főtér.

Peek Frean & Co. Ltd.
London teasütemények,
szőlő, barack, körte, alma
stb. gyümölcsök!

Nagy liszt- és kaveraktár!

Haltenberger Béla

Kassa

ruhafestő, vegytisztító és gőz-
mosó gépjárműk képviselője:

Reisz Lipótné, Túrócszentmárton.

Nagy választék női és gyermekkalapokban

Vadon termő, hegyi gyümölcsből
készült, legfinomabb zamatu

málnaszörpöt

5 kilós bádogdobozokban 7 koronáért
bérmentre szállít **Gazdik János**
gyógyszerész Körmöczbányán.

Wix Miksa

épületüvegezési vállalata
Túrócszentmárton.

Elvállal mindenféle üvegező
olcsó árak mellett.

Dúsraktár porcellán-, üveg-
és kőazüst-árakban.

Akar nőszülni? Hölgyektől (ezek kö-
zött törvénytelen gyer-
mekekkel, testi hibával stb.) 5-500.00C
korona vagyonnal fel vagyunk hatalmazva
megfelelő férjet keresni. Csakis urak (ha
vagyonnévkönyv is), akiknek komoly szán-
dékuk van és gyors házassághoz akadály
nincsen, írjanak e címre: L. Schlesinger,
Berlin 18. (Deutschland).

Hirdetéseket

felvesz a kiadóhivatal.

„KEGYELET“ TEMETKEZÉSI VÁLLALAT ...

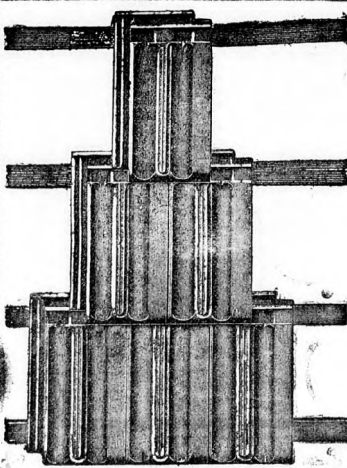
TURÓCSZENTMÁRTON, KUFFLER-FÉLE HÁZ
(AZ „PÁRBANK“ VOLT HELYSÉGEIBEN)

Jutányos
árak!

Elvállalja a legegyszerűbb és leg-
fényesebb temetések rendezését
helyben és vidéken. — Koporsók,
koszorúk és mindenemű gyász-
cikkek óriási választékú raktára!

Jutányos
árak!

Elárusító **REISZ LIPÓT**
női divatkereskedő.

Schulz Gőztéglagyarak R.-T.

Szucsány (Ks.-Cd. vasút)
és Túrócszentmárton

gőztéglagyarak szállítanak:

Francia kettőshornnyolt-, hornnyolt- és
hódfarku fedélserepet, alagsóveket,
nyersfalazati és idomtéglaikat vízhatlan,
fagyellenálló, egyenletes minőségben.
Minden iparágak megfelelő chamoite és
füzülő téglákat.

Építési vállalata

szerkeszt és épít: minden alaku gyári ké-
ményeket, kazánbefalazásokat, tüze-
lési berendezéseket jótállás mellett.

Központi iroda: Szucsány. Elárusító-
hely Túrócszentmártonban,
Bindfeld Ármin cégnél.

Magyar
forrás!

Húgyhajtó és húgysavoldó

Magyar
forrás!

Szultán-forrás

Nagyon kellemes, tiszta ízű, szénsavban gazdag, lithion-tartalmú ásványviz.
Gyógyító és üdítő ital!

Dus Lithion-tartalmú következtében sikerrel alkalmazható vese-, húgykö- és hólyagbajok
eseteiben, továbbá a légző- és emésztőszervek hurutos bajainak gyógyítására.

SZULTÁN Lithion-gyógyforrás-vállalat.

Kütfelügyelet és központi iroda: Igazgatóság: BUDAPEST,
IV., Ferencz József-rakpart 22. sz.

Kapható külföldön a következő városokban: Brüsszel, Páris, London, Newyork, Ostendében.
Telefon Eperjesen: 74. Telefon Budapesten: 111-93.

Vezérképviselő: Moskóczi József, Túrócszentmárton.

FELVIDÉKI HIRADÓ

POLITIKAI HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre 8 korona
Fél évre 4 korona
Negyed évre 2 korona
Egy szám ára 20 fillér
Nyilttér sora 40 fillér

Hirdetéseket felvesz la-
punk kiadóhivatala és az
Általános Tudósító Vi-
déki lapok központi hir-
detési osztálya Budapest
VII., Erzsébet-körut 41.

Hajsza a tisztviselők ellen.

Ami a nemzetiségi mozgalmak teljes kifejlődésének útjában áll, vagy útjába esik, az annak ellensége. Akár öntudatlanul történik az, hogy valaki annak az árnak a medrébe sodortatik, amelyen belül mást, mint tótot megütni nem akarnak, akár pedig akarattal áll valaki oda, hogy annak itt-ott gátat vessen: egyformán ellenségévé válik mindazoknak, akiknek törekvését ez az állásfoglalás sérti. Mert nem is kell különös tevékenységet kifejteni velük szemben, elég, ha a kényszerhelyzet elválaszt valakit tőlük, máris kész a harag, kész a gyűlölet és készül a megtorlás.

Semmit sem hagynak megtorlatlanul. Az iparos, kereskedő ellen, ki nem az ő nemzetgazdasági elveik szerinti rendezte be üzemét, bojkottot hirdetnek. A földmivest, ha a saját esze szerint merészel gondolkodni és teszi olyan helyen is, ahol a nemzetiség irak a behódolást megkövetelik, elszigeteltetik úgy, hogy segítséget, munkát vagy munkást nem kap. A gyári munkás rövid időn belül pusztulni kénytelen, ha ellene a „megbízhatlanság” gyanuja merül föl és így tovább. Csak a tisztviselőkkel szemben gyakorolt megtorló lépésük más. Ezeket a bojkott nem sértheti, tisztviselőtársaitól nem szigetelhetik el őket, a munkát felmondani nincsen módjukban, azért mégis ott támadják meg őt, ahol mint az előbbieket legérzékenyebben sérthetők. Nem vagyoni, anyagi érdekeiket, hiszen azok bizonyosítva vannak, hanem erkölcsi oldalát, személyét, jellemét, amely — tudják — van olyan kényes, van olyan érzékeny, mint a munkás vagy földmivest anyagi létérdeke.

Sajtójuknak e célra külön rovata van. Sőt elmondhatni, hogy e téren megosztottak a szerepeken. Az egyik lap például, melynek feladata a valóság eszközeinek felhasználásával szintén az igazság és gyűlölet, a lelkészeket tartja nyilván. A másik, mely a szociális eszméket sajtóította ki e célra, a közigazgatási tisztvisel-

lők, kivált a szolgabírák ellen folytat hajsztát. A harmadik pedig, amely zászlójára a „nemzeti művelődést” írta, a tanárok, tanítók és az ezekkel összefüggő hatóságok ellen dolgozik.

Hogy mikor?

Erre nézve azt felelhetnők, hogy állandóan valamennyi ellen. Mert ami egyről szól, szól az a másikkal is; amit az egyiknek üzennek, akarják, hogy értsen belőle a többi is. Hogy név csak itt-ott szokott szerepelni, az nem azt jelenti, hogy a többi kimélteni akarták volna, hanem azt, hogy amazt a megemlékezés pillanatában jobban gyűlölik a többinél.

És vajjon miért mindez?

Csak azért, mert esküjükhöz, hivatali kötelességükhöz híven, oda kellett állaniok, ahova már előzőleg a tagadó törekvés befészkelte, vagy be akarta fészkelni magát. A legtöbbször a tisztviselőt azt sem tudja, hogy működésében milyen ösvényre kellett kerülnie s az összetűzés megvan. Nem is sejtí sokszor, hogy az a munka, amit folytat, oda is el fogja vinni, ahova ők előzőleg kaosingattak már s akkor máris áldozatul esett. Hivatali teendőinek végzése közben nem is álmodik a nemzetiségi politikáról, amikor utja véletlenül amazokéval kereszteződik, nem is számíthatott arra, hogy ott is találkozhatik velük, ahol csak a hivatali közegeknek lehet keresni valójuk és mégis összeütközött velük. A tisztviselő az állam érdekeit védvén, természetesen olyan kényszerhelyzetbe kerül, amelyből visszatérés nincsen többé. Amit a véletlen fölvetett, azt föl kell fognia, mert kötelessége úgy parancsolja azt. Mert jaj annak aki hasonló körülmények között nem adja meg magát. Talán ilyen is lehet? Ne értessünk félre, de föl kell tételeznünk, hogy igen. Legalább is oly alakban, hogy elvonul úgy, mintha mit sem látott volna s akkor az úzérkedés folyik ottan tovább, éppen a magyar állam közegének védelme alatt. Ismételjük, nem azt mondjuk ezzel, mintha a tisztviselő magatartása behódolást jelentene, nem; ezek

ezt akarják mondani vele, ami különben könnyen feltehető, hogy az illető egyén ott találja magát, ahol választania kell a nemzetiségi által megindított bántó és sértő személyi hajsza és a hallgatással megvásárolt béke között, a két rossz közül talán a természetének jobban megfelelő kisebbik rosszat fogja választani.

És ez a pont az, amelyért a tisztviselő ellen rendszeresített hajsza különös figyelmet érdemel.

Amig az embert, az egyént támadja, sérti, piszkolja, az addig a két kötekedőnek magánügye lehet; de ha az egyénben hivatalnokot, a magyar állam egyik közegét és épp hivatali kötelességteljesítése miatt támadja és sérti, az már nem az egyén ügye többé, hanem azé az államé, amely az általa elébe szabott kötelességekkel őt arra a helyre állította.

Mert mi következik a hajsza rendszeresítésének nyomán?

Az, amire a hajsza maga is céloz, a megfélemlítés s ennek hatása alatt a tartózkodás minden olyan munkától, amely a tisztviselőt nemzetiségiellettét hozza. Senki sem teszi ki magát a nyilvános vesszőfutásnak, a meghurcolásnak szívesen. Mert bár mindenki jól tudja, hogy a hajsza rugója hol fekszik tulajdonképpen, azt még sem tudja mindenki, hogy a tisztviselő felé szórt piszokból mennyit kell olvasni, hogy az alak tisztán álljon előttük. Hiszen a legjellemesebb, a legtisztább egyéniségű embereknek is kijutott már abból a rágalmából és igen jól tudják, hogy a rágalom bármilyen alapatlan is, nyomot mégis hagy s ez: a kételkedés nyoma.

Vannak, akik ezek dacára is megtartják hajthatatlanságukat, de vannak, akiket a béke- vagy kényelem-szeretet oda hajt, ahol egy kis hallgatásért elvélhető még a mai helyzet s megvásárolható még a féltett béke.

Hogy a kötelességteljesítés hogy fest ezek kezében, arról ne beszéljünk.

A terrorizmus megszüntetése nem a tisztviselő, hanem az állam érdeke tehát.

A túrócszentmártoni társadalom elszigeteltségével a „Čas“ még mindig nincsen megelégedve. Neki kevés, hogy a tót nemzeti vezérifrány nyelvében, szokásában, sőt még a külső viselkedésben is teljesen távol tartják magukat attól, ami a magyar közönséggel való érintkezés gyanúját költethetné föl ellentük. Neki több kell. Azt követeli, hogy a tót ne ismerje meg a magyart, kerülje ott is, ahol a körülmények különben összehoznák is vele. Ne váltsón vele szót, ne legyen vele egy fedél alatt, ne szíjjon vele egy levegőt sem, mert mindez — amit mondja — tartózkodásra és végül semlegességre vezet. Ime, ott tartunk már, hogy saját „otthonunkban is mások diktálnak.

A oszernoval elítélteknek nyújtott megkegyelmezést — amint az előre látható volt — a nemzetiségi sajtó szintén a maga érdekében használta föl. A világ megbortránkozása s az ennek hatása alatt támadt erkölcsi presszió sulya alatt megroskadát a magyar s megadta magát. A „Čas“ ir így és tovább, hogy meg kellett nekik kegyelmezni, mert ártatlanok voltak s azért is, mert Európa hangulatától félünk. Ugyanebben a szellemben ír a „Slovenský Týždenník“ is.

Idősb Justh György. 1819—1909.

Túrócz vármegyének Nesztora, a Justh család Pátriárkája s a magyarság egyik leg-
régibb harcosa tért meg őseihez.

A vármegye székházára kitűzött gyász-
lobogó egykori kedves főispánjának halálát hirdeti.

A gondviselés hosszú életkorral ajándé-
kozta meg e valóban nemeslelkű embert, olyanl, milyen csak kevés embernek jut osztályrésztül. Lehet mondani, 50 évet töltött a közigazgatás s a politikai élet terén.

Ötven év! Hosszu idő, egy emberélet!
Ezt az életet ő a haza javára, a közjó szol-
gálatára, megyéjének s embertársainak jólé-
tére áldozta, szentelte.

Ritka ember az, ki egy félszázadot arany-
tisztá jellemmel, csüggedetlen munkadetekvel s a mult század zavaros viszonyai s a poli-
tikai élet rángatásai között oly példásan át-
szolgálja, miként azt a boldogult meg-
cselekedte.

Vannak családok, melyeket a fáradszatlan
munkásság s a mély honfűzi érzelmek a száza-
dok viharában is megőrizték a hazának s
melyek oly fényes tehetségű s lángbuzgalmu
hazaifiaikat adtak, kiket elődeik tradicionális
munkádecsinnek fényétől megvilágítja általános
munkálkodásuk emléke a sirba is elisér.

Ilyen család a neczpáli Justh család,
melynek Magyarhonban 500 éves sarja oly
sok kiváló férfit adott a hazának, különösen
pedig e nemes vármegyének. Ezen családnak
egyik büszkesége, disze volt a fölünk elkl-
tözött s érdemekben gazdag aggastyán, ki e
megyében kezdte félszázados közpályáját s a
közszertet megható nyilvánulása mellett fej-
tezte be.

Hegyek közé ékelve, a Fátra hegység
alján elrejtett szerény falu, Neczpál volt
az elhunytak szülőhelye.

Atyja Justh Ferenc több éven át e megye
alspánja, majd septomvir, azon nemes érzést
emberek egyike volt, ki hivatalos pályáján
ugy mint a magán s a család életében is a
magyar szellemet ápolá s három fiára, György,
Kálmán s Jánosra, ugy a politikai mint az
egyházi s a nyilvános közélet terén ismert,
keresett és tünnetöl nevet hagyott. György
a legidősebb. Kálmán a politikai, János
pedig a papi pályára készült. Szulyovszky
Anna a fonkelt érzelmű édes anyja a családi
boldogság élen gyengéd kezekkel plántálta
a gyermekei szívekbe, a legnemesebb tulaj-
donokat, a vármegye büszkesége pedig édes
atyjuk a három gyermek szellemi világának

képét tapintatos oktatási rendszerével igye-
kezett bővíteni.

Nyilvános politikai szereplése 1840-ben
kezdődik. A 22 éves ifju nemes ambícióval
lép a megyei élet terére, azon időben, midőn
a magyar szellem kezd kibontakozni száza-
dos homályból s a magyar nyelv jogosultsága
mindentutt kezd érvényesülni s a jobb érzést
honfák felhívó szózatára föllendülni. 1841-ben
a megyei életben mint tb. aljegyző szerepel
1841-ben báró Révay György nevezetűvel
ki főispánnak, a beiktatandó főispáni tunc-
pélyes fogadtatására kiküldött bizottságnak
egyik tevékony tagja a 23 éves ifju, Justh
György is. 1842-ben, midőn báró Révay
György fényes állásába tünnepélyesen beiktat-
tatott, az ifju Justh Györgyöt neveinek
elismeréséül megyei táblabíróknak érdemeit
ki. Szép reményekre jogosult pályáján gyors
egymásutánban halad előre. Huszonhat éves
korában 1844-ben, már a felső járás a leg-
nagyobb kiüntetéssel honorálta nemes törek-
vését, nagy lelkesedéssel felszolgabírójává
választotta meg. E ritka kiüntetés bizalmat
leginkább nemes lelke s jószívűsége által
vívta ki magának. A felszolgabírói állás
1848. illetve 1849. év őszéig viselte.

Huszonhat éves korában megnősült. Nőül
vette Diekmann Secherau Janák kivel az 1906.
évig, tehát 64 éven át a legboldogabb szer-
tetben élt.

Midőn a nemes urnót magának nem-
lhatta s a hazaszertet titkaiba beavatta, első
dolga volt, hogy szertot hitvéstára számára
a honosságot megszerezze, mit a vármegye
1845. október 7-én közörműmel meg is adott.

Az 1848. évi nagy események intézésé-
ben tevékony részt vett. A nemzetiségi moz-
galmak kísérletének leírására erős kére-
volet szüksége egy járási főtisztviselőnek.
Következett a gyász. Győzelmes zászlóimól
elfordultak az égiek. A kivívott rövid szabadság
helyett szolgaság, zsarnoki önkény lett
véraldozatunk eredménye. Itt bent a leigázott
nemzet némasága, külföldön a szétszört buj-

T Á R C A.

Indián legenda.

A primitív népfajok hagyományai mind
azt árulják el, hogy már náluk mély gyök-
eret vert a lélek hathatalóságának a hite.
Az alábbi érdekes indián legenda, ugy
előadva, amint egy törzsenek tanaiban teljes-
en járatos északamerikai rézbört ember el-
mondta, pillanatnyi érdeklődésnél minden
esetre többre érdemes.

Az indiánok általában nagy büszkeséggel
szerezik elbeszélni őseiknek a csodás tetteit
és ezek a történetek olyan mélyen gyök-
keznek törzstüknek a hagyományáiban, hogy
a fizikai erőikbe vetett hitről, sőt azoknak
pozitív ismeretéről tesznek tanúságot. Az írott
szó hiányossága sokat lerombol az elbeszélés
varázsából, mely elbeszélés az indián közpél-
tehetség hiányossága mellett szükségképen
rövid szokott lenni.

Rövid idővel eelőtt élt az északi parton,
közél a mostani Skidegate községhez
egy Huhó nevű lelkes indián halász. Egyik
halászáti kirándulásán magával vitte a feles-
ségét is, ki a monda szerint nagyon szép,
fiatal asszony volt. Az asszonynak több fitest-
vére és más vérszerinti rokona volt, kik

mindnyájan nagyon szerették őt. Huhó, a
mi fogalmaink ellenére, melyeket a rézbört
férjéről magunknak alkotunk, nemesek szer-
ette a nejt, de határozottan bálványozta őt.

Egy hosszú auszertelen napon a tenger-
parton tütték föl sátorukat. Huhó kénytelen-
kelletlen magára hagyta a nejt s messzebb
ment, hogy hálót kivesse. Míg távol volt, a
fiatal asszony elkészítette egyszerű ebédjét
s mert fáradt volt, lefeküdt a nagy borsaj-
kába pihenni.

Mély álomba merült és mikor Huhó vissza-
tért, nyomát sem lelta sehol. Beállt az éj és
ő kimerülve a sikertelen keresésben, szintén
elaludt. Másnap reggel hatalmas medvonyo-
mokat vett észre a sajka körül. Mindjárt
tudta, hogy imádott nejtje nem látja többé.
Kétségbeesésében felkereste az indián tanyát
és elmondta, hogy mi történt. Tanácsot tar-
tottak s ezen kimondták, hogy a fiatal nő
meghalt. A törzs minden szokásos szertartá-
sával meggyászolta őt.

Évszakok jöttek, évszakok multak, de
Huhó abban az erős hitben, hogy kedves
neje még vissza fog jönni, visszautasított
minden vigasztalást. Nem akart más feleség-
ről hallani sem. Felhagyott a halászáttal,
tétlenségnek adta magát és került mindenkit
ugy, hogy sokan azt hitték, hogy eszté vesztette.

A feleségének a festvényre árgódtak miatta
és medvevadászatot rendeztek azon a vidéken,
hol a szegény asszony eltűnt, hogy meggyő-
zék Huhó róla, hogy neje tényleg meghalt.
Mindenféle fegyverekkel fellegyerevete s
egész farka ebet magukhoz véve, kelték
ulra a vadászok.

A vadászat hoteiki tartott. Egy este egy
nősténymedvére bukkantak két kis boos tár-
saságában. Pompás hajsziát vártak. Az ebek
lúzóbe vették a vadakat s nagy izgalmat
fogta el az egész társaságot. A medve és
boosai végre be voltak kerítve. A vadászok
kört alkottak körülöttük s lüvére készültek.
A medve ekkor két lábra állott és integétt
az embereknek, mintha kegyelmet kérne
tőlük. Ez oly hatást tett a jelenlétére,
hogy egy közülük azt a véleményét közkár-
tatta meg, hogy ennek az állatnak valamikort
emberi lénynek kell lenni.

Rögtön leintették az ebeket s intézköd-
tek, hogy ne nyugtalaníthatassák s meg ne
haraphassák a medvéket, melyek egész szeg-
liden viselkedtek a vadászokkal tanyájukon,
akik hazavitték őket magukkal a sanyjokra.
A nőstény medve ott aztán megértette a
történetét, melyből általános meggyőződésre
kiült, hogy ő nem más, mint Huhónak az
évek előtt titokzatos módon eltűnt felesége.